

ПЕРЕДПЛАТА ОНЛАЙН

Найкращі

Індекс 68068

ЖІНОЧІ ІСТОРІЇ

№ 03 (184), 2026

ВИХОДИТЬ ДВІЧІ НА МІСЯЦЬ

<https://storriss.com>

Із життя

ПЕРШЕ ВРАЖЕННЯ

Уранці місто мало такий вигляд, ніби хтось протер його холодною долонею: повітря стало гострим, морозним і прозорим, кольори – чистими й білими. Я вийшла надвір і раптом відчула, що сьогодні щось станеться... Щось таке, що принесе зміни... І саме тоді біля автобусної зупинки я побачила незнайомця в темному пуховику.

Він походжав розмірено, втопуючи навколо себе вранішній пухенький сніжок. Щось було такого дивно-знайомого в поставі та рухах незнайомця, що привернуло мою увагу. Ніби якесь дежавю чи привіт із минулого. Не зрозуміла спочатку.

Підходячи ближче, почала розглядати цього персонажа. Сіро-блакитні очі, перша сивина на скронях, чорні шкіряні рукавиці прикривають від холоду долоні... З-під коміра пуховика виглядав дуже красивий і стильний кашеміровий шарф. Чудове поєднання кольорів картатого витвора мистецтва, лише вигляд якого вже дарував тепло і затишок. Така невеличка деталь, але як підходить саме цьому чоловікові. До очей пасує і взагалі... Мабуть, обирала жінка з витонченим смаком. Усміхнулась сама собі, а в думках знову дивно відчувати повторюваності побаченого.

Проходячи повз незнайомця, відвела погляд. Не добре то – витріщатись на незнайому людину, ще й упритул.

Йому ж ці правила гарних манер були явно незнайомі. Дивився мені в очі без тіні ніяковіння. Враз на обличчі чоловіка розквітла самовпевнена усмішка.

– А куди прямує така чарівна й неперевершена пані? Часом не на каву? – мовив він упевнено і грайливо.

Зупинилась, підвела на нього здивований погляд. Не встигла відповісти. А цей нахаба вже промовляє далі:

– Я можу вас пригостити? А може, пообідаємо разом і підем в кіно?

Звучало це не як пропозиція, а як давно узгоджений план. Я задумалась на мить і усміхнулась своєю найкращою усмішкою.

– І що за кіно ви пропонуєте? На бойовик я йти точно не хочу!

Він усміхнувся і зняв рукавички, демонструючи гарні мужні руки з тонкими, як у піаніста, пальцями.

– Хм... Раніше вам було однаково, на який фільм йти, головне – з ким. До речі, вигляд маєте неперевершений!

– Пам'ятаю, ви 2007-го були не таким самовпевненим. І як дружина дозволяє ходити в кіно й кав'ярнями вештатись із незнайомками? – мовила грайливо, позираючи на масивну золоту обручку, що прикрашала підмізинний палець його правої руки.

– Ну вам і не вгодиш! А тобі чоловік дозволяє фліртувати з незнайомцями? – мовив він з веселою усмішкою.

– Самовпевнений, бо вже знаю, на що підписуюсь, – додав поспішно і засміявся.

(Далі – на с. 5)

І так буває

ЖИТТЯ БЕЗ ПРАВИЛ, АЛЕ З ПРИКОЛАМИ

Слухала якое інтерв'ю з однією «пані в законі», адвокаткою, яка ділилася досвідом. Вона була щиро подивована, як багато в наш час розлучень і химерних історій, за якими можна писати цілі романи.

Говорила ця пані з погляду закону, але ж не забуваймо, що в людському житті, окрім законів, є ще психологія, мораль, наслідки. І все це, звісно ж, вкладається в такий карколомний сюжет, який навмисно не придумаєш.

Отож була собі проста дівчина Маруся. Полюбила вона файного хлопця Петра, з яким часто ходила на танці. Невдовзі після таких посиденьок зрозуміла, що в неї під грудьми щось киває. Сказала про це Петрові, потім своїм батькам. Вони сказали Петровим батькам – і отак вирішили, що треба робити весілля. Одружили закоханих, а за пів року народився в Марусі з Петром гарний, здоровий хлопчик Максимко.

Наче все як у людей, нічого особливого. Хлопчик ріс, криза підтискала. Грошей бракувало. От і вирішив молодий, здоровий парубок Петро чкурнути на заробітки. Поїхав, та й затримався там довгенько. Бо Маруся все писала, що грошей треба та й треба, тому нехай Петро не буде таким дурним і нехай ще не приїжджає. Бо ж не знати, коли ще зможе поїхати. Петро сумлінно працював і передавав гроші на потреби своєї молоді родини. Маруся переїхала до батьків, бо самій виховувати немовлятку

ой як важко. А ще й сама влаштувалась на роботу, бо вдома – то можна мізками поїхати в невідомому напрямку!

Так проминув рік і ще пів року. Хлопченятко виростало і вже сміливо чеберяло ніжками, а Маруся зрозуміла,

що вона ще молода і приваблива. І так одного вечора, повертаючись додому з роботи, розмовилася з цікавим молодим чоловічком. А позаяк той чоловічок не зауважив на її пальці обручку, та й статури Маруся була худорлявої, подумав собі, що можна ж і познайомитись. Молодиця була не проти такого знайомства.

Відтоді все частіше Маруся поверталася з роботи або із закупів з тим цікавим чоловічком. А за якийсь час спакувала свої речі та дитячий одяг сина і переїхала.

– Куди ж ти, доню? – допитувались батьки.

– Ах, трапився мені добрий чоловік. Поживу в нього, – якое так загадково пояснила їм Маруся.

– А як же Петро? – втрутився тато.

– Петро далеко. А я молода. Та й не знаю, чи ще так кохаю того Петра, як то було раніше. А оцей-от близько. Він і мене любить, і не проти всиновити Максимка. Так і сказав: дитина не буде перешкодою для наших стосунків. А до вас я буду заїжджати час від часу.

Батьки були шоковані, але нічого не могли вдіяти. Петрові хтось таки повідомив, що його Маруся – вже не його Маруся. Хоч «фіг то правда», бо за документами вони все давав. Відтоді Петро передавав кошти тільки для Максимка, але повертатися не збирався. Кажуть, знайшов собі там Петро якусь кралю, живуть на віру. І нехай...

(Далі – на с. 8)

ЧИТАЙТЕ ІСТОРІЇ ОНЛАЙН [HTTPS://STORRISS.COM](https://storriss.com)

Життєві перипетії

БАТЬКОМ БУТИ ...ЛЕГКО?!

Красне літечко, любе та дбайливе, покотилося за обрій своєї пори. А рудокоса красуня в золотих одежах відчинила браму, з-за якої посипалися духмяні плоди в садки, а на городи – щедрі врожаї овочеві. Най краса буяє всюди! Збирайте, добрі люди! Уклін вам за труди ваші. Життя хай щастям лється, най усе вам, людоньки, вдається!

...Знайомого найчастіше можна зустріти – де б ви думали? – звісно, на містечковому базарі. І якби не він, то провінційне життя мешканців мало би прісний смак. Цей ринок приймає покупців один день на тиждень, бо торгувальники приїждять звідусіль. А новин за той час назбирується чималенько!

Отож, обійшовши ятки з крамом та дещо придбавши, стоять три жіночки на покоцаному ногами, але ще зеленому газоні під березою, аби не заважати іншим, і гомонять собі на всі заставки: емоції вирують...

Пробачимо їм безневинне пліткування, адже є приказка: «до чужого рота не приставиш ворота». А тут усе вперемішку, як у житті й буває: то біла, то чорна смуги в одній упряжці роками біжать, немов ті коні норовливі...

– Чи чули, дівчатонька, що Льонька Буряк помер?

– Я – ні. Це ж йому десь п'ятдесят було? Можна би ще й пожити...

– Умгу! Я була й на цвинтарі. Допився! Усі так твердять...

– Хай Бог милує! Хоча б на війні загинув із честю, а то...

– І так багато прожив, якщо врахувати те, як він жив. Ото хоч і кажуть: не суди, але як тут утерпіти?!

– Таке. Це той, що в нашому будинку колись жив і якого лукавцем прозвали люди?

– Ага! Уляни Гуцалші синок безпутний. Ховався в запічку, щоби на війну не забрали... Ну що ж, кожному – своє...

– Ой! Воно ж потомственна п'янь. Батьки обое пили, і він того самого набрався. Який приклад був? Отож-бо...

– А друга дружина була в нього, як намальована. Така вже красуня! Анжела. Казали, що з гарної сім'ї. Привіз він її з якогось села суміжної області. Жили в моїх дітей на квартирі. Платила її мама, і доньку одягала, і зятькові перепадало – щедрі або совісна була, видно. Уляна казала, що свасі незручно, бо, мовляв, дочка без роботи сидить. Тоді ж тяглися лихі 90-ті – усе розвалилось. А коли мої квартиру продали, то пожилці мусили іти до його батьків. А там – відверни й заступи! Молодичка ледве не зітліла за три місяці. Вдома такого не бачила, а вскочила в таке гноїще! У неї було аж два дипломи, а роботи – ніц! Втекла Анжела в гуртожиток від п'яного щастя, так Льонька до неї прибіг проситись. Прийняла на свою голову. (Дитині тоді третій рік ішов.) Та недовго музика грала – Буряк за старе вхопився. Подала бідосю на розлучення. А тут, на щастя, їй робота трапилася у садочку. Батькам не зізналася, що сім років отаке заміжжя в неї було, а тепер – сама із сином бознаде сидить, геть розбита й розчарована. Шкодувала й Улька, але... залишила на плин часу, – підтисла губи Віра. – Ну, а час зробив своє: викрав те, що було дорогим. Онуків!

Усі троє похитали головами. Хто зітхнув, хто очі під лоба запустив. Помовчали...

– А що ж Льонька? Чи платив хоч синові? Чи так, як Світлані Моргунці на доньку?

– Ой, де там!? Він увесь вік тікав від аліментів, мов чорт від ладану, то тут би напнувся? Якраз! Таким батечком бути легко.

– Я теж чула, що ховався. Такий уже лукавець був, а руки мав золоті. На техніці добре знався, то й звертались до нього. Тут його не назвеш ледачим! У нас же СТО нема, а до міста їхати дорого, тож Буряк ремонтував машини. Бувало, тиждень – у запої, а прочуматься, то й довбеться в моторах. Тим і заробляв дещо, але з дітьми не ділюся. Умгу! Офіційно на роботу не поспішав іти. Нащо? Йому й самому грошенята знадобляться.

– Донька Льончина давно заміжня. Онуків двоє вже було в Буряка. Тобто є. Це ж давнє діло: Світка ж рано народила. Там і весілля, і проводи в армію одночасно справляли в кафе. Тож він – до війська, а Моргунова донька вагітна... в 16. Ото вже сорому набрались ті Моргуни. Тоді ж на таке люди по-іншому дивились...

– Таке. І опісля двох дружин законних Льонька по приймах валандався довго. Не одній устиг локшини на вуха навішати. Прикиньтесь бідним та нещасним, натисне на жалість, що жінки винуваті в усьому, а він, бачте, святий. От уже чергова його жертва й розтанула. Спіймалась рибка Бурякові в сіточку!

– Господи! Як ті жінки й велись на нього? Отакі ми вже довірливі та дурні. Ну, всі ж чули про його походеньки, всі знають, що лукавець невірний. І батьки – прости й помилуй, а дивись... – перехрестилися промовиця. – Та, мабуть, кожна нова думас: я краща за попередніх, – розпалася Люба не на жарт.

– Ну, Льонька був із себе симпатичний, погодьтесь. Колись, звісно. Умів прибалакати і букета десь узяти. Казала Уляна якось, що вчила синка, як до серця дівчат місточок прокладати. Навчила, значить, але як про дітей дбати – те пролетіло услід за хмарами. Уляна замолоду теж красива була, доки лихий не попутав...

– Справді, Гуцалша й людина непогана була, якби горілка з ума не звела. Усе другу невістку нахвалювала. Звала «наша Ангелуся». (І Світкі не гудила ніколи.) Мовляв, і шанує їх, свекрів, і слухняна, і господиня вдатна. Наварено і прибрано. Словом, гарну дитину батьки виховали! Ну, а Льонька, навпаки, зроду неслухом був. Усе своїм трибом ішов, без ніякої управи. Розпещений хлопак! Батько добре заробляв на буровій, але багато й пропивав. Робота вахтова. Додому повернеться – п'є, і Уляна з ним нарівні. Синок спочатку бунтував, а тоді й сам у компанії таких самих за гаражами куриє і до пляшуні прикладатись почав, бо без догляду ж ріс. Батьки за горілкою того не бачили. Уляна махнула на все рукою – якось буде! Або так уже на роду їм усім було написано. То й швендяло бознаде, як той вітер – самі збитки... – розвела руками Валентина.

– Валю, а як ти всі подробиці знаєш?

– Тю! Любасю, ти забула, що ми родичалися з Уляною? Мені вона доводилася дядиною. Звикли всі, що її дівоче прізвище було Гуцало, так вона з ним і залишилась. Із Буряком не були розписані, а першим чоловіком був мій покійний дядько Сердюк Дмитро, який потонув із малим на риболовлі. Але наразі про інше. Ми самі дивувались, як така дівчина (я про Анжелу) погодилась вийти за Льоньку. А воно он що! На той час Буряк був закодований і не зізнався, що аліментник не-

щасний. Задуриє голову. Батьки її, видно, також нічого не знали, то й відпустили заміж. Удома ще дві доньки сиділи. У середньої, розлученої, дитинка теж була. То куди, скажіть, було біднязі повертатись?

Жінки, зітхаючи, перезирнулися між собою.

– Еге ж! Діток в Анжели не було років чотири, а не те щоби виходила «по зальоту», ні! Ну, напевно, така вже доля, адже її не обдуриш. Добре, що трапився згодом порядний та відповідальний – Анатолій Шовкун із заводу.

– Слава Богу, нарешті жіночка гарно зажила, коли позбулась Буряка. І добре, що не купили в нас квартири, бо хтозна, яка б житуха була з лукавцем. Він уже й руку підіймав на Анжелу. Ага! Дівчата з гуртожитку ділились моїй невістці. Щоправда, не знаю, за що було б купувати? У Буряків точно грошей катма, а там – хтозна. Усі вони жили в одному будинку: старі – внизу, молоді – зверху. Ну, видно, Господь відвів...

– Умгу! А як уже було не сподобалось Буряку, що його й друга жінка вигнала! Світка вигнала й невагом заміж вийшла (Льонька всім товк, що гуляла), а тут на тобі – дежавю! Прилазило ще й битися до Анжели в гуртожиток. Ну, його самого там добряче віддухопелили. Там ще ті розбірки були! Дівчата й дільничного викликали. Льонька пробував і позиватись, але не його виправдали. Ревнував як біснуватий. Уже як сьорбнула щастя та молодичка! А скільки з ним через «білку» возилася до лікарні, щоб із запоїв виводили. Людям же казала, що тиск хазяїна мучить. Двічі готовий уже був, хоч ряди! А вона – «швидку» й плаче, щоб урятували чоловіка, дорогого, татуся золотого. Ще тоді лікарі застерігали, та хто ж слухав, – долила оливи Валя.

– Боже! І за ким було побиватись? Мабуть, боялася, що всіх заміж заберуть, а вона в дівках посивіє? А мо', якось треба було із села вибратись. А мо', й любов зла. Ну, от за чуже сердито. Їй-богу, правда, дівчата, – спалахнула Люба. – Узагалі, я вам так скажу, що чоловіків путніх треба виховувати змалку, із синів... Згодні? – жіночки закивали. – Бо інакше буде Буряк!

– Хух! Ото вже доля-злодійка. Я бачила давно колись Анжелу. Питаю: «Чи Буряк платить хоч твоєму синові? Хотів же сина...». А вона: «Ага! Зараз розженеться та надвоє розірветься! Як подала на суд, то рік поплатив. Сльози, а не допомога. А далі – заціпило». Ще казала, що звинувачує їх з Яриком, бо не може на фурі за кордон їздити. (Приклеївся був до когось напарником.) Боргів за аліменти набралось за роки десятиків тисяч, а йому – море по коліна. Мовляв, якби не вона, то був би багатим. Як вам?.. – запитально поглянула на співрозмовницю Валя.

– Ну й сволота! Дітей надбати спромігся, а далі живіть на лободі. Я такий золотий у вас тато! Отака безвідповідальна людина. Казав: «Нехай Толян і дбає, якщо взявся батькувати». Ну, був би лукавець! Чи хоч цукерку ткнув коли на іменині! Та, видно, не знав, коли ті діти й народились. Правильно, що Анжела поли обрізала, тільки раніше треба було тікати. А Шовкун – гідний приклад для Ярославчика. Дай Боже, щоби гени не дістались йому від «татуся».

– Ага. Ярослав навчається у столичному університеті. Уявіть: вступив хлопець на бюджет! Однаково грошей багато треба. Толковий, хвалять його. Вітчм піклується, як про рідного сина. І сам Ярик підзаробляє...

– Оце хоч і гріх, може, але язик просто свербить сказати! Тьху-тьху. Ну, вже як малося Буряку померти, то хоча б раніше, прости Господи. Якщо не від нього, то хоч би від держави якась допомога була б хлопцеві. А так усе й пощезло! Ну, любі ж, Боже, правду... – Навіщо плечима розлючена Люба. – Навіщо таким козлом-будякам, питається в задачі, Бог дітей дає? Навіщо їм оті діти? Га? Чи я не правду кажу? – не могла дати собі раду Любов.

– Ти правду кажеш, подружко, але не по-нашому діється на світі білому. Матерям насамперед діти потрібні, а з батьком... як у кого вийде. Та й не всі однакові. Є ж і путні чоловіки. От як у тебе... Хм. Та й нам скаржитися особливо нема на що...

(Далі – на с. 6)

Непрості стосунки

КУПИ МЕНІ ТАХІННОЇ ХАЛВИ!

Одного дня мені заблаглося тахінної халви. Вона не всім до смаку, та й не всюди її можна придбати. Така майже біла, з гірчинкою, до того ж дорожча за звичайну. Але саме таку я часто їла в дитинстві. І такої мені нестримно захотілося саме тепер.

Попросила свого Сашуню, а він ввечері приніс мені звичайну, сказавши, що не бачить різниці.

– Тахінна була в магазині, але вона удвічі дорожча за он цю. Тому я купив тобі зі смаком ванілі, – якимось так безцеремонно випалив Сашуня і поклав переді мною брикетик звичайної охристої халви, якої я сто років не потребувала...

– Ніфіга ти не розумієш! Я хотіла тахінної! А ти сказав, що вона там була! І купив звичайну!!! – і після цих слів я з розмаху запустила йому тим брикетом спину.

Сашко підняв халву, обернувся і сказав, що я дурна й що мені треба трохи прикрутити свої «хотілкі»... І взагалі, він не розуміє, яка муха мене вкусила.

– Ні, дорогенький, я не дурна! Я вагітна! – якимось не так хотіла оголосити чоловікові цю новину, але вже як сталося, так сталося.

– Та ну! Так це ж при-коль-но! – майже по складах сказав чоловік, але відразу себе й виправив: – А як же твоя класна робота? Ти ж у нас банківський працівник високого рівня?!

– Доведеться піти в декрет, а гроші добуватимеш ти, дорогенький, – я ще була зла через оту халву, а мій чоловік не цілком збагнув, що чекає на нас у недалекому майбутньому. А чекають на нас великі зміни й багато крутих поворотів! – Чоловіка я справді любила і коли казала йому «дорогенький», то вкладала в це слово усе своє тепло.

Що ж, минуло більш як пів року. В нас із Сашком народився хлопчик. Назвали Миколкою. На хрестини не кликали родичів, повідомивши, що хлопчик хворобливий і лікар порадив не наражати дитину на зайві мікроби. Дехто образився. Сашкова мама прибігла на декілька хвилин, але залишилась на два дні. Моя мама сухо привітала телефоном, бо ми з нею вже давно не спілкувалися й не бачилися. Були на це причини, колись розкажу.

А поки що ми вчилися бути батьками. Сашко допомагав, Миколка зростав здоровим і веселим. Так пролетіло ще пів року.

Одного такого вечора Сашко сів навпроти нас із Миколкою і завів свою жалісливу платівку:

– Добре ото вам у хаті сидіти! Нічого не робити! Поїли, поспали, погуляли! А я тягну віз і тримаю всіх трьох на своїй шії!

– Хатня робота ніколи не закінчується. Помий, прибери, навари, погодуй, переодягни дитину, вигулай – і так за колом, як білка в колесі! Часто аж голова йде обертом від такого «курорту». Хотіла б я краще на роботу ходити, ніж скніти в чотирьох стінах!

– Знаєш, якщо ти така мудра, то поміняймось: я отак сяду вдома з дитиною, а ти йди на ту свою роботу! І тягни на собі нас трьох! Тебе же відразу візьмуть назад! Он як вони плакали, що ти змушена була піти!

– Що ж, гаразд! Ти сам запропонував мені повернутися на роботу! Від завтра і почну! Доведеться перевести Миколку на дитячі суміші, навчити тебе, як правильно змінювати підгузки, як готувати кашки, а мені треба буде ще якийсь час потерпіти, аби зникло грудне молоко. Але нічого! Я це якось переживу...

Так і сталося: я повернулася на роботу, а Сашко перші кілька тижнів втягувався в хатню роботу мамки, няньки, доглядальниці. Іноді видзвонював до мене, щоб порадитися, як і що готувати, де і що лежить. Телефонував не просто так – може, й перевіряв, чи я справді на роботі, а не в ресторані з якимось колегою?! Хтозна. Ага, у ресторані з перетисненими грудьми й болями...

Все наче пішло непогано. Я майже розв'язала проблему з грудним молоком, Миколка зник до сумішей. Чоловік виявляв увагу і турботу.

Та одного вечора я повернулася з роботи і з порога почула в хаті голос моєї мами. Так-так, моєї мами, з якою я не спілкувалася вже добрих вісім років. Вона ніколи не мала часу на мене, завше дорікала мені, що з мене нічого путнього не виросте і що я капець як схожа на свого тата, наче я собі обирала його.

А я довела, що можу бути успішною – закінчила банківський інститут, сама знайшла роботу. Ну, мамі я за це не дуже то й дорікаю, бо виховувала вона мене сама, була суворою і завжди втомленою. Втім, не вона перша, не вона остання, хто самотужки виховує дитину, а іноді й кількох. Хотілося більше ласки й уваги, а не контролю, строгості та докорів фактично за ніщо. А найжирнішим докором від мами стало те, що от через мене – так, саме через мене, таку сирому-дру – вона не може знайти собі гідного чоловіка, бо ніхто не хоче жінки з причепом. Ну, але, як то кажуть, поїзд пішов, але осад на душі нікуди не подівся.

І от моя мама на кухні щось там калапуцькає в банях, тримаючи на руках маленького Миколку, а чоловік переможно розлігся на дивані й перемикає канали телебачення. Отакої!

– У нас гості, Сашку? – питаю, аби зрозуміли, що я вже прийшла.

Чую радісний писк сина, поскрипування дивана і кроки матері. Стала вона отак у дверях кухні й замість привітань завелася:

– В добрій жінки чоловік не сидітиме голодний! А дитина буде доглянута! І взагалі, ти – погана мати! Так і знай! Шкода мені Сашка й Миколку! Ой як шкода!

– Добрий вечір, мамо... якщо взагалі так можна сказати...

Пояснювати вічно невдоволеній жінці, що я вже выросла, що моє життя – приватна справа? Ви серйозно? А вона мене почує? А зрозуміє?

– Сашку, ану швиденько поясни мені, як наша мама опинилась на території нашого помешкання? Твоя робота? – хоч я була і втомлена, але накручена.

– Гм... – чоловік шукав аргументи, але знайшов такий найпростіший: – Розумієш, я вже зашивався з малим. Не міг ні в туалет нормально піти, ні душ прийняти! От і видзвонив тещу, щоби допомогла!

– Але ж якихось кілька тижнів тому ти казав, що я байдикую, що я взагалі живу халявно і що ми із сином мало не спиногизи!

– Ах, я не думав, що все так складно... але на роботі якось легше...

– Точно, на роботі немає моєї мами. І кастрюль, і вічної роботи, за яку не платять і навіть не дякують! – я гучно траснула дверима й пішла у ванну, аби змити із себе піт і втому.

– Гей, молодята! Легше там! Дитина спить! – почувся мамин голос із дитячої кімнати.

Добре, що Сашко хоч не здогадався покласти тещу в подружнє ліжко, чесне слово! Він впросив Марію Петрівну залишитись і розстелив їй канапу в дитячій кімнаті, поруч із Миколкою. Я не хотіла ні розпитувати, ні з'ясувати, як довго моя мама збирається в нас «гостювати»... бо завтра треба було на роботу. Коли я засинала, до мене долітали Сашкові муркотіння, але я була переповнена враженнями і вдала, що вже сплю.

Відтоді Марія Петрівна поралась у помешканні, бавила внука і жаліла зятя. Сашко безсоромно уплітав борщі й котлети, прасував дивани або зависав десь на пиві з друзями. Сказав, що має право бодай раз на тиждень вийти і розвіятись, інакше він поїде мізками.

– Бачиш, дорогенький, а я виносила дитину, пів року сама виняньчила і якимось мізками не поїхала...

– Ну так для вас, жінок, це нормально. Ви всі затягуєте чоловіків у ліжко, щоби потім народити дитину і прив'язати тою дитиною до себе. А я не маю досвіду з тими всіма памперсами-шамперсами. Я знову хочу на роботу...

– Е ні, чоловічку! На роботу ти не вийдеш ще щонайменше кілька місяців. І ось чому. Мене відряджають на важливі

переговори в Китай. Прикинь? Тому що я знаю англійську і прошарена в бізнесових питаннях. Тому кріпись і не здавайся!

З Китаю я повернулася переповнена враженнями і подарунками для всіх. Навіть для мами, яка завжди шкодувала мені грошей на нові колготки. Та що ж, я уже доросла і самодостатня жінка. Однак мами вдома я не застала. Сашко нервово гуцькав сина і заспокоював більше себе, ніж його.

– Овва! А де Марія Петрівна?

– Вчора збрала речі й поїхала. Сказала, що має поливати саджанці помідорів на дачі! А ми тут самі мучимось, правда ж, Микольцю?

Ясно. Ну які там саджанці помідорів у травні? Мама просто не витримала. А подарунок, який я їй привезла, залишу собі.

Та на цьому сюрпризи не закінчились. Одного п'ятничного вечора я прийшла у помешкання, де було тихо й темно. Тільки в дитячій світився нічник. Син сопів у ліжечку. Замість чоловіка на столі лежала записка «Я так більше не можу. Це неправильно. Щастя! Твій (перекреслено) Сашко». Ага, вже не «твій».

Набрала чоловіка, почула його знервоване «Хелло». Ніколи не любила того дурнуватога «хелло», але втішилась, що озвався. Отже, із Сашком усе гаразд. Він переїхав до своєї мами. Додому повертатись не планує. А потім на одному диханні відтарабанив:

– Марія Петрівна, твоя мати, правильно сказала. Ти – погана господиня і така ж погана мати! Ти – егоїстка! Тільки про себе думаєш! За чоловіком і сином не пильнуєш! І я повертаюся на роботу!

Того вечора в мене було занадто багато емоцій. Майже не було сліз, але з того бурхливого виру подій і почуттів виникло єдине бажання – розлучитися! Сашко нізащо не подасть заяви на розлучення! І не визнає своєї провини.

Довелося швидко шукати няньку. А поки цей процес тривав, таки випросила свою маму побути з онуком ще трішки. І тоді я знову вислуховувала про те, яка я погана господиня і що це через мене, таку нетіпаху, Сашко пішов. І що Миколці потрібен буде тато... словом, усе те, що мене вже й не надто здивувало. Дала мамі змогу вилити всі ті помії собі на голову, витрусила те все і пішла далі робити своє.

Тепер у мене є робота, гроші на себе й на няньку, мама на городі зі вчасно политими саджанцями помідорів і, взагалі, повно вільного часу. Сашко приходив до сина, – ми домовились про це, аби не було непорозумінь. Майже не спілкуємося.

(Далі – на с. 4)

З поштової скриньки

МАМА

(Історія, розказана вітром)

Вона стояла біля вікна
в інститутському коридорі і... плакала.

У голові було пусто. На душі гірко. В очах мокро. Другий рік подавала документи до Торгово-економічного і другий рік не добирала балів. Ні, на контракт проходила. Та хто ж його оплатить, той контракт?..

Він підійшов тихо й нечутно. Простягнув надкушений ріжок морозива:

– Воно смачне. Скуштуй. Кусай ось тут. Де я не кусав.

Вона підвела на нього очі, повні сліз, і засміялася. На душі відразу стало легко й... тепло.

Потім вони сиділи на лавці. У дворі університету. Доїдали підтале морозиво, злизуючи з кінчика ріжка по черзі. Розповідали одне одному цікавинки з нещодавнього шкільного життя. І були безтурботно щасливими, намагаючись не згадувати про незалагоджені проблеми, з якими жили до сьогодні. А значить, і далі житимуть. Вона повернеться за касу в супермаркеті. Він – на будівництво. Різнорабочим.

***

Було це п'ять років тому.

А що змінилося відтоді?

Він, Вітьок, так само працює на будівництві. Щоправда, рівень свій підвищив – до штукатура.

Вона, Настуся, – домогосподарка. Та радше – вдома, ніж господарка.

Після пологів виникли проблеми. У неї почали відмовляти ноги.

Спочатку німіли. Потім перестала їх відчувати. Що воно таке – діагнози різні ставили. І лікували по-різному. А воно то відпускати починає, а то ніг узагалі не чути.

Дякувати подрузі Лізі, яка допомагає. Усе господарство на себе взяла. Спочатку в ясельну групу Асеню влаштувала. Потім – у садочок, вона вихователкою там працює. І живе в сусідньому під'їзді. Дружили з дитинства. Свідком на весіллі в неї була.

– Не роби цього, дитино. Бо добром не закінчиться, – умовляла Лізу бабуся Клава, проводжаючи онучку до порога.

– Бабу, ти не розумієш. Страждають обоє: і він, і вона. Вона – бо молода каліка. Він – бо чоловік молодій каліки.

– Та це ж гріх який великий – подрузі смерті у відьми просити, – не вгамовувалася бабуся, витираючи кінчиком хустинки вологі очі.

– Гріх самій не жити й іншим не давати. Вітьок вартий кращого життя. І я йому його даю. А Настя тільки заважає. Сама не живе й нам не дає... Вона так житиме роками, до ліжка прикута, а він між нами розривається. Її жаліє, мене любить.

Накинувши на плече ремінь сумочки, Ліза пішла до дверей. Бабуся Клава перехрестила онуку в спину, перехрестилася сама і важко зітхнула. Що тут поробиш – таке життя...

***

Хоронили Настю по-скромному: сусіди, три однокласниці та кілька товаришів з роботи Віктора. Ліза приготувала обід. Накрила стіл у центральній кімнаті, приставивши кухонного столика до розсувного. На дві табуретки поклали дошку, позичили стільці у сусідів. Та так і провели в останню путь рабу Божу Настасію.

Маленьку Асю бабуся Клава забрала до себе. Щоб дитячої психіки не травмувати.

Ліза залишилася на ніч у Вітька. На правах нової господині дому. Вони й до цього не один рік разом спали. Але то робили криючись, від сторонніх очей ховалися. А зараз Асі мама потрібна, дбайлива й любляча. Так думав Віктор, загортаючи в себе Лізу, вкриваючи цілунками її тіло.

***

Минуло два роки.

У маленькому ліжечку, де раніше спала Ася, сопів-первертася малий Тимко. Так правнука просила назвати бабуся Клава на честь свого чоловіка, Лізиного діда. Послухали. Назвали. Адже Ася тепер у неї жила. Сама так захотіла.

Бабуся Клава відводила Лізу до школи, зі школи забирала. Водила в школу мистецтв, де Ася малювала. Вчителька хвалила, а бабуся тішилася. Тільки й сонечка в її віконці було – маленька дівчинка Ася.

Про поїздки до відьми бабуся Лізі не нагадувала й не дорікала їй цим. Ніби забула про те, як просила не їха-

ти. Ніби не здогадувалася, чому Насті за декілька днів після того не стало. Але не помічала – для Лізи. В душі бабуся ятрилася. Сама себе з'їдала, що не втримала внучки від дурного дійства, не вберегла душі її грішної.

Так, потроху себе з'їдаючи, серце бабці Клави не витримало – і бабуся померла. Маленька Ася повернулася жити додому. До батька й Лізи (називати Лізу мамою Ася відмовлялася). А ще до братика Тимка, якого відразу ж полюбила. Пропонувала почитати книжку (читала по складах). Намалювати зайчика (школу мистецтв довелося залишити – у новій мамі часу не було водити).

Нерідко дівчинка сідала в куточку й розповідала вигадані історії. Ляльці. Пошепки. Про маму-кізочку і семеро козенят. У неї знайшлася донечка Ася. Про бабусю-коалу, котру обіймали звірята. І внучка Ася. Про маленьку бджілку, що годувала медом бджоленят. І бджілочку Асю.

Увечері приходив з роботи Віктор. Змучений і втомлений. Ліза була в декреті, грошей не вистачало, тож брався до будь-якої роботи, аби гроші платили. Ася вилазила батькові на коліна й починала шепотіти на вухо казки, вигадуючи на ходу. Але в кожній з них були мама і бабуся. Які любили Асю.

Ліза сердилася. Гримала на дівчинку. Пояснювала, що батько має відпочити. Хапала за руку, стягувала з батькових колін і заштовхувала в дитячу кімнату, киваючи на ляльку: «Розкажуй їй». Дівчинка ковтала сльози (плакати Ліза їй не дозволяла) і йшла в куток до подругиллячки.

***

Мчали крізь ніч вогні ліхтарів на перегонах. У темний паркан сплелися гілки дерев, пропливаючи вздовж залізничного полотна. Лише зоряне мереживо в нічному піднебесі завмерло, накриваючи землю казковою безхмарною ковдрою.

Машиніст вантажного потяга Василь Петрович вдивлявся в ніч і проганяв сон. Скосивши очі на стіну лісонасаджень, що нескінченною стрічкою тягнулася вздовж залізничної колії, чоловік помітив світлу хмаринку, яка відділилася від скупчення дерев і рухалася врівень з електровозом.

Це було незрозуміло, схоже на галюцинацію. Або... нечисту силу. Василь Петрович у дурниці не вірив. Але перехрестився. Видіння не зникало. Щось молочно-біле, легко-повітряне, невловимо-прозоре рухалося паралельно з кабіною електровоза. То наближаючись до віконного скла, а то віддаляючись зовсім недалеко.

Чолом Василя Петровича побігли холодні краплинки поту. Він їх витер. Подивився навкруги. В кабіні був сам. Його помічник мирно спав у відведеному для того місці – вдень поїзд вести йому.

Із життя

КУПИ МЕНІ ТАХІННОЇ ХАЛВИ!

(Закінчення. Поч. – на с. 3)

Не скажу, що я отримую від цієї ситуації якесь велике задоволення. Деколи ще є бажання залишити Сашка на ніч. Та потім, коли пригадаю, як він мені дорікав за всі гріхи – свої й мої, яким егоїстом він став (а може, був ним завжди, а я того не помічала), залишаюся сама. (Поки що сама, сподіваюся.) Миколка вже ходить по хаті, все розсипає і витворює чудасії. Однак нянька приходить зі своєю дівчинкою, такого ж віку. Дітиська разом бавляться. І всім добре. Нехай же так і буде!

Ах, точно, забула сказати: тепер я купую собі тахінну халву, коли сама захочу. Навіть моєму синові сподобалась. Підсадила на ці ласощі й няньку. Ось так!

Оксана КРИШТАЛЕВА

З поштової скриньки

ДИВО-ДЕРЕВО

За селом, на відкритому місці осторонь дороги росло величезне диво-дерево. Якої породи воно було, чому так називалося, скільки років стояло тут, у чистому полі, на самоті, ніхто не пам'ятав. Таке височенне, здавалося, що гіллям торкається хмар, з грубезним стовбуром і корінням, яке випирало з-під землі. Наче пов'язані тим деревом небо та земля споконвіку. Забери дерево – і завалиться світ, порушиться порядок.

Старі люди іноді згадували різні випадки, що тут траплялися. То сонце травичку усюди випалять, а попід деревом вона свіжим зеленим острівцем рясніє; то снігу взимку мало, морози голу землю мучать, а дерево великими кучугурами огорнуто, і верхівка ретельно присипана, ніби в білу шапку одягнена. «Чарівне це дерево!» – казали старі, а пояснити чому не могли.

А пояснення, звісно, існувало, тільки було воно магичним, надприродним. Що три місяці змінювався на цьому дереві квартирант, тимчасовий мешканець. Хазяйнували тут і навкруги послідовно, ніколи не порушуючи черги, Весна, Літо, Осінь або, як зараз, Зима. Лютою цього року видалася Зима, жорстокою. Образилася на товаришок своїх. Людно біля дерева їхньою порою. Весну всі обожнюють. Закохані побачення призначають, квіти дарують, про любов говорять. Влітку дітлахи, бавлячись, з дерева не злазять. Навіть дорослі хлопці, бува, нагору забираються, щоб краєвидом з височини помилуватися, або перехожі в прохолодній тіні перепочити приляжуть. Життя вирує. Восени птахи, що в теплі краї відлітають, останню стоянку на дереві влаштувають, гомонять, перестрибують з гілки, і раптом знімається уся величезна зграя та вирушає геть. Пастух ввечері посидить, дасть відпочити стаду й пожене корівоньок своїх додому, в теплі хліви. І знов закохані осінній дощик перечікують, наговоритися не можуть.

А зимової пори порожньо і тихо. Хоча краса така, аж подих перехоплює. Уж як старається Зима, дорогоцінним камінням та блискітками дерево та все навколо прикрашає. Сніговим мереживом і крижаними візерунками оздоблює. Білу перину трясє відчайдушно, щоб сніжинки танок свій досконало виконували. Ніхто не приходить, нема, кому насолодитися. Сидять люди в хатах і на живий вогонь у грубках дивляться. Гнівається Зима, розхитує гілля диво-дерева, хуртовину викликає. Ще дужче люди двері зачиняють, під вовняними ковдрами ховаються. Виє та плаче зовні розлючена самотня Зима.

***

Івасик, вкритий теплим коциком, притулився до бабусі, з тривогою запитує:

– Бабусю, чуєте, хтось ходить подвір'ям, у вікна заглядає? Лячно мені!

– Не бійся, Івасику, це Зимонька-Зима вдачу свою показує, вітром яблуньку нашу хитає, ось та гілками в шибки і стукає. Спи, рідненький мій, солодких снів!

– Бабусю, ви від мене не підете?

Стара жінка обійняла Івасика, пригладила його світленьке кучеряве волоссячко та глибоко зітхнула.

– Та де ж я зараз піду, соколику, дивись, яка заметьль?!

– Не зараз, а взагалі, – хлопчик теж зітхнув, додав тихенько: – Як мама пішла?

– Мамуся твоя, золотенький, зіронькою стала, з неба на тебе дивиться.

Бабуся замовкла, поцілувала Івасика легенько, покривальцем тепліше загорнула і почала ледь чутно на вушко співати улюблену колискову.

– Я пам'ятаю цю пісню, мені мамуся співала, – пробурмотів хлопчик, заплющуючи очі, – я так сумую за нею, що в грудях стає боляче. Я б хотів її побачити, хоча б уві сні!

– Спи, дитино. Кажуть люди, що біля нашого диво-дерева іноді чудеса стаються, – сказала бабуся вже до себе, бо Івасик дихав рівно й глибоко. Сон переміг страхи та сум.

***

До ранку негода вшухла. День прийшов до села чистий, сонячний, морозний. Величезні кучугури, що з'явилися цієї ночі, іскрилися, спокуювали своєю м'якістю, глибиною, запрошуючи дітлахів повалитися на тих казкових перинах. Бабуся відпустила Івасика подихати свіжим повітрям і взялася до хатніх справ. На подвір'ї було нудно. Туга долала хлопця.

– Я знаю, що робити! – Івась рішучо вийшов на вулицю і попрямував до краю села.

Ось воно – диво-дерево, на своєму місці, недалеко, але осторонь від проїзних шляхів. Навіть дорогою складно пересуватися, ноги тонуть у снігу. Івасик має дійти, тому він робить крок у безмовному просторі і пливе сніговим океаном. Руками, скам'янілими від холоду, ногами, кожна вагою з тонну, він перекочує білосніжні хвилі. Ще кілька кроків і можна віддихатися, притулитися до міцного стовбура, обійняти його, прислухатися. Івасикові гаряче, палають обвітрені щокі, мільярд тоненьких голок поколюють руки. Він впирається спиною об стовбур, підводить очі вгору. Яскрава небо над ним прошите мереживом з гілок, сонце підморгує з верхівки дерева. Якийсь рух відчувається над головою, сонячне сяйво не дозволяє роздивитися. Веселі сніжинки сиплються на Івасика, лунає дзвінкий смішок. Хто тут? Хто? Хлопчик намагається побачити. Холодний вітерець торкнувся обличчя. Івасик зажмурився, а коли розплющив очі, вражено завмер. Гарна, неймовірно граційна і блискуча красуня в строї з дорогоцінними прикрасами спустилася згори, і тепер кружляла навколо дерева її Величність Зима.

– Як добре, що ти прийшов, хлопче, як же я радю! Не поспішай, тут найкраще місце на землі, будьмо разом. Заспокойся, залишайся, присядь тут поруч зі мною, я заспіваю тобі найкращі пісні, приведу солодкі сні.

– Я хочу побачити свою маму, – не злякався хлопчик.

– А де ж твоя мама? – Зима кружляла навколо Івасика, приспівуючи, пританцьовуючи, розсипаючи жменьками сніжинки. Івасик відчув, що повіки його важчають, голос Зими обволікає, кличе за собою.

– Моя мама – зіронька небесна!

– Ну так ходи до мене, я буду твоєю мамою...

– Ви дуже, дуже гарна!..

– Івасику! Івасику, не спи! Негайно прокидайся, Івасику! Це я – твоя мама! Не слухай Зими, мій любий! Затягне у своє снігове царство – не повернешся, пропадеш, зникнеш! І мені до тебе дороги не буде. І бабуся чекає. Ти – один для неї любов, опора та захист. Бережи її, ніколи не засмучуй! Щоб бабуся більше не плакала через тебе, хіба що від радості. Така тобі, синочку, моя материнська настанова. Прокидайся, Івасику, – мама розтирає йому руки, дихає на них, підносячи до губ.

– Мамо?! – хлопчик насилу розплющує очі.

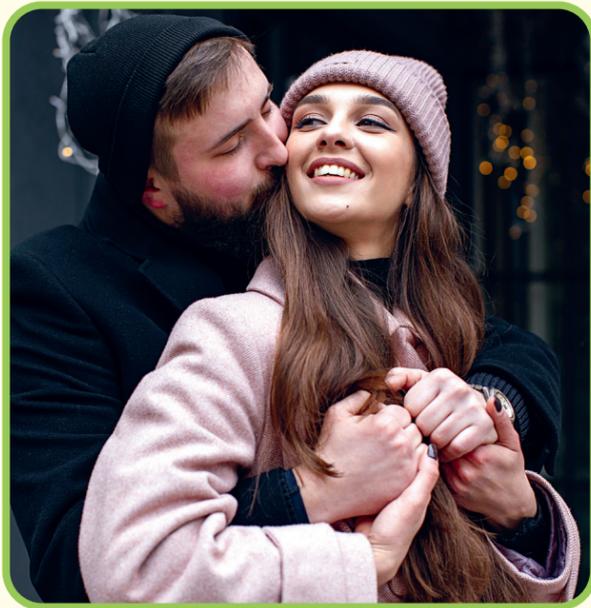
Вії зліпліні інієм, але хтось гарячим шорстким язиком торкається обличчя, раз, ще раз. Виставлені перед собою руки Івасика поринають у теплу жорстку шерсть. Метушня і собачий гавкіт остаточно повертають хлопчика в зимовий день під дерево у чистому полі. Великий собака стрибає і голосно кличе на допомогу. Одразу стає дуже зимно, але чиїсь сильні впевнені руки вже підхопили його, обійняли та понесли. Він бачить, як біжать полем люди, чує радісні крики: «Знайшли! Знайшли!» Через кілька хвилин бабуся із заплаканими очима притискає Івасика до себе, тримає так довго-довго і плаче... від радості.

– Бабусю! Я маму бачив! А диво-дерево наше справді чарівне, воно бажання виконує. Зима хотіла мене у своє царство забрати назавжди. Вона дуже гарна, у такої краси ніколи не бачив, тільки холодна, як крига, тому її ніхто не любить. Але від тебе я тепер нікуди не піду! Пробач мені, рідненька!

Надалі Зима майже не лютувала, перебувала в гарному яскравому настрої. Дітлахи побудували біля диво-дерева снігову фортецю, багато часу проводячи у веселих іграх. Було людно, шумно й весело. А Зима, вона ж, врешті-решт, жінка, тому уваги і вдячності потребує.

Марта РОЖКО

Із життя

ПЕРШЕ ВРАЖЕННЯ

(Закінчення. Поч. – на с. 1)

– Ну, по-перше, я фліртую не з чужими чоловіками, а зі своїм! А по-друге, тобі дуже личить шарф, який мама подарувала торік.

– Щиро дякую! Теща сьогодні теж зацінила свій подарунок, коли дітей завозив до неї, – промовив він, притягуючи її до себе й цілує.

– Ну що, на побачення? Ми сьогодні вільні! – мовила вона весело.

– Нумо! Я зрозумів, що в кіно ти не хочеш! Тому поїмо десь і погуляємо містом. А кіно можна й під ковдрою вдома подивитися.

Вона засміялася. В її зелених очах миготіли пустотливі вогники.

– Домовились! Але заїдемо обов'язково в книгарню на Поштової! – мовила майже благально.

– Добре! Зайдемо. Купимо книжок і будемо читати! Ба-га-то читати... – весело мовив він, сміючись.

– Але спочатку візьмемо тут на розі по каві?

– Без питань!

Вони вдвох йшли засніженою вулицею в бік улюбленої кав'ярні. А над їхніми головами сходилися хмарки, знову починало сніжити.

У житті постійно все змінюється. Ми щось губимо, а щось неодмінно знаходимо, дивлячись в очі коханій людині. Для щасливого шлюбу мало бути закоханими чи пристрасними, мало знаходити компроміси й цінувати своє подружнє життя. Треба ще вміти ловити миті задоволення в компанії своєї половинки та бути однаково притрушеними першим грудневим блискучим і сяйливим снігом.

Анна ПІНЧУК

Життєві перипетії

БАТЬКОМ БУТИ ...ЛЕГКО?!

(Закінчення. Поч. – на с. 2)

Знову всі зітхнули. Помовчали хвильку-другу, покивали головами на знак згоди...

– Це Льоньку ота Віка хоронила? П'ята чи шоста? Ніхто, мабуть, і не полічить. І що ж за похорон був? Донька й син приходили?

– Ні! А за що того батечка шанувати? Він їх за дітей своїх не вважав, від обох відцурався, то й діти заплатили тією ж монетою йому. Ілона з Яриком ніколи й не бачились. Який резон? Ніякого. Ой, дівчата! Колись у супермаркеті мій чоловік був свідком анекдоту, як Буряк тікав від синка. Мчав поміж стелажми, як несамовитий, коли Ярик його погукав. Злякався, що дитя попросить щось купити. Зате сам біг із дволітровою сулією пива та півлітрою білої. Авжеж, то святе діло! А охоронець подумав, що той украв і тікає. Та навперейми! Ну відбирати оті «боєприпаси». Уявили? Не всі второпали, що відбувається... – вібалушила очі Віра і зайшлася сміхом.

– Ото вже, видно, люди животи надірвали, спостерігаючи за кіном... Мабуть, і відео зняли, – розсміялися й товаришки.

– А як же помер той татусик, – поцікавилася Люба знову, – балакали там, я думаю?..

– Авжеж! Був у Льоньки ювілей. Віка не схотіла влаштовувати ніякого балу. Ніби щось знала! Десь Буряка носило. Притягся аж по темному на чотирьох. Ну, Віка й не пустила в хату, сама лягла спати. (Вона з ним не панькалась, як колись Анжела.) Ото виходить на світанку глянути, що надворі, а Буряк лежить на ганку нетлінний. Кара прийшла лукавому рабу: віддав душу Богові, – підняла пальця догори Віра, що означало достовірні відомості.

– Спасителю! – сплеснула руками Люба. – А я тієї Віки щось і не знаю... – скривила уста жінка. – Гм...

– Ой! Усі її знають, і ти також, – поспішила на підмогу Валя. – У газовому працює. З Лізою Купрієвою разом. Худа, мала, гарненька на личку, чорнявенька. У них з Льонькою було 18 років різниці, а в неї хлопчеченя є, років 13, мабуть. А прожили вони років шість із Буряком. Моя сусідка, Купрійша, розповідала, що та

Віка – «баришня гуляща», а хитрюга ще та, дарма що молода. (Буряка до молодих тягло, і що далі, то більше. А в прийми пхався до старших за себе молодичь – до мамок, словом. Усі виглядали собі «стіни кам'яної», але отримували від лукавця діряве рядно. Як Світка й Анжелка...) Ага! Так ота Віка собі гарно добра надбала. Обкрутила, як схотіла, нашого дурисвіта безголового. Змусила продати материну квартиру, коли помер і старий Буряк (він приймаком був у дядини), бо, мовляв, обдерта «лачуга» дісталася, не хочу туди йти. І своєї баби хату продала, тож придбали вони дворище гарне на горі, у саду. Оформила на себе. Змусила Льоньку одружитись, набрехавши, що буцім вагітна. Не доведу,

а люди подекували, що аборт зробила, бо не Бурякове було. Словом, усе дісталось їй! І ще дещо! До війни Льонька десь машину взяв був. Бус! Не знаю толком, чи його, чи він був водієм, може, найнятим. Чи орендував у когось? Та возив людей на Київ торгувати сим-тим. Сусідчина донька з мою невісткою їздили кілька разів з огірками та квашеною капустою. І та вже Віка супроводжувала хазяїна свого, щоб не випив десь. Отакої!

– Ну... ти... поглянь! Молодець Віка, не промах! Ця йому на десерт, значить, дісталася – за всіх відплатила. І чого б вона ділилася грошиками? Свого треба хлопа на ноги ставить, а іншим – нате дулю! – хмикнула Люба, перебивши опонентку.

– Звісно, що водилася копійка, але на сина рідного не було. Та й онуки не знали діда точно, – гнула свою лінію Валентина.

– Ну, Бог тепер йому суддя. Нехай спочиває з миром, – стомилася молотити Льоньку язиком, немов ціпом сніп пшениці, Любов.

– Еге ж! Нехай вже й нам Бог прощає, що ми отако згадали про чоловічину. Так би мовити, по життєпису пройшлися. Не більше, – додала Віра, поглядаючи на годинник.

– А ми нічого не збрехали! Усе, як було і є. Ще бабуся мені казала, що людина на віку тричі дивною буває: коли народиться, коли вінчається і коли відходить на той світ. Так воно і є. Тричі про кожного говорять. І про нас говоритимуть – таке життя... Ну що? Розходимося? До нової зустрічі, подруженьки! – уклонила Валентина, а дівчата відповіли їй усмішками.

P.S.

– Ярику! Помер твій батько Леонід. Учора. Після свого дня народження...

– Гм!.. Мамо, мій батько – Анатолій Шовкун. А за того... я радий. Він досягнув усього, чого прагнув. І жив так, як хотів... Зрозуміло, що гарно відзначив ювілей. Таким, як він, бути легко!..

Тетяна СТЕЦЕНКО

Дива

ЛЮДИ-ЛІХТАРИКИ

У темні часи добре видно світлих людей.

Еріх Марія Ремарк

Скоро може зовсім стемніти. Не бійся: цілковитої темряви не буде ніколи. Але якщо звикнеш жити в пітьмі, то це вже надовго. Словом, міркую... І ти міркуй... інакше ми загубимося, чуєш?

Я знала про тебе давно – ти завжди був десь поруч. І тільки вчора чи позавчора виринув і завітвся. Знаю, чому ти мене оминав і не бачив – я довго не світилась, хоч ліхтарик у мене потужний.

Довго не світилась і ще довше блимала, дихаючи аритмічно і страшно. Не знала, що то було зі мною. Ніхто не знав. І так мені жилося-блималося аж донедавна. Богу дякувати, минулося. В минуле нема вороття. Я вже ніколи такою не буду – нарешті світлиту, як захочу!

Озираюсь довкола – стає темніше. Кажуть, що найтемніше стає саме перед світанком. Та це мене, знаєш, якось не вельми тішить. А якщо не буде ніякого світанку – тоді що?

Зустрілись ми на місточку. Ти світився не надто потужно. Але був такий милий, що я мовчки поцілувала тебе в колючу щічку. Ти трішки злякався (я теж) і відступив на кілька кроків назад. Йой! Розумію – здається, я засліпила тебе своїм оптимізмом, не лякайся!

– Привіт, сонячний ліхтарику!

– Привіт!

– Більше нікого поруч. Тому дозволь іти з тобою.

Ми мовчки крокували день у день. Було непевно, страшно, весело, тепло – всяко було. Але я тишилась,

що ти поруч. І що піклуєшся про мене. Подумки я почала називати тебе ніжними іменами. Боялась вимовити їх уголос, бо тоді б усі імена вже не були тільки моїми і тільки для тебе. Так ти йшов поруч і жив у мені. І від цього моє світло ставало грайливим і ніжним.

Так якось надвечір ми дійшли до великого міста на пагорбах. Мені стало лячно. Зі сховків пам'яті повилася темні спогади. Вони дмухали на моє внутрішнє світло, гасили його. Словом, не витримала я і розплакалась. І це було щиро. Ти нічого не запитував – мовчки обійняв мене. І так ми стояли, аж поки смеркло. Від сліз я геть-чисто закіптюжилася. Ти так довго відтирає мене, що я стала ще світлішою – сама собі здивувалася. А потім довелось відмивати від сажі й тебе. Але то було файно!

Місто накрило нас звуками й голосами. На головну вулицю ми зайшли майже опівночі. Місто не спало. Довкола було багато тлуму і глуму. Добре, що хоч мої дурнуваті спогади з минулого відступили – ти врятував мене й цього разу.

Взявшись за руки, дійшли до середини вулиці. Сіли в карету. Їхали й довго рахували зорі. А ще міряли місяць, наче капелюха на голову.

Коло нас збиралися люди, бо саме шукали дорогу додому і боялись темряви. Вони світилися не так упевнено, не так щасливо. Чому? Не знаю. Але ми їм були дуже помічні цієї ночі.

Над ранок, коли ми опинились на швидкісній дорозі, нас мало не розчавив потужний вагозов. Ну, знаєш, цілий ліхтарик ще можна запалити, а розчавлений нікому не потрібен, навіть якщо він дуже дорогий. Останньої секунди, мов у кіно, ми з тобою встигли відскочити на узбіччя і так врятувалися.

Це ж треба – вже день, а ми й далі світимося. І нас тепер бачать не всі. Бо тільки той, хто бачить непомітно, може творити неможливе. Правда ж?

Оксана КРИШТАЛЕВА

Усмішка

НА МОЄМУ ГОРИЩІ

Народ не обдуриш: він правильно підмітив, що найгірше – це чекати й наздоганяти. Наприклад, чекати першого снігу, щоб нарешті побачити заячий слід, а не сновигати, мов привид, з рушницею по ріллі чи по пожовклій траві, і, звичайно, першого кльову, щоб піти у вихідні вранці, коли ледь сіріє, й повернутися, коли вже темно, з річки – і байдуже, чи з рибою, а чи без риби, аби відпочити і про все на світі забути.

І ось в очікуванні згаданих принад у суботу вирішив побути на своєму горищі, де сушу гриби, рибу, лікарські рослини.

А ще, звісно, можу там дещо заховати. І заховаю, буває, так, що потім не знайду, але колись-таки знайду – вже тоді, коли й шукати не буду – воно само знайдеться.

Заліз і бачу, що все нормально – шукати нічого не треба, все висить на своїх місцях чи укладено в спеціальній коробці, мішечки.

Нанизані на ниточку, висять засушені масляки; навіть залишилося трохи тогорішніх білих – буде чим попустувати.

Є трохи тарані, переважно окуні – буде з чим іноді (звичайно, не щодня) у лазню сходити. Цього всього не так уже й багато, але є: маємо, як казав один політик, те, що маємо, і це краще, ніж нічого не мати.

Зате лікарських рослин у мене завалене все горище: одні, як уже казав, у ящиках, інші – у мішечках, а ще деякі акуратно підвішені до стелі. Якби, міркую, жив за Середньовіччя, мене б точно чекало аутодафе – підсмажили б на вогні ні за цапову душу.

В окремому ящику – засушене листя суніци, у складі якого є дубильні речовини, аскорбінова, яблучна, лимона, фосфорна, саліцилова і ще такі кислоти, які й вимовити важко, не те щоб грамотно написати. Це листя лікує за авітомінозу, подагри, атеросклерозу, нирки і ще від багато чого – це всім листям листя, і його, хто не ледачий, може собі назбирати ще до снігу. Щодо ягід, то дорожчих за суніць немає ніяких – самі, думаю, знаєте; а пахощів цих суніць не зрівняєш із жодними парфумами.

Назбирав і чебрецю, насушив; у ньому, щоб ви знали, раніше матері купали своїх первістків, аби не

хворіли; а запах однаковий і влітку, і взимку – від нежитю будь-кого вилікує.

Але найбільше люблю безсмертник. Знаю, що він помічний за цирозу печінки, холециститу, гепатиту, допомагає позбутися нудоти, блювання. Але я його люблю за інше – за запах: він неповторний і протягом року пахне осінню, стиглими яблуками та грибами – він у мене в букетиках не лише на горищі, а й кожній кімнаті. Порахував букетики – вийшло 65.

Є трохи іван-чаю: як снадійне його використовували ще за найдавніших часів, а зараз ним лікують у разі аденоми простати, виразки шлунка, гастритів, а також печінку; багато не сушив, проте сусідові, коли попросить, вистачить.

Є все: волошки, ромашка, листя брусниці і чорниці; є цвіт бузини, ягоди чорної горобини – щоб було: дам, хто попросить, і самому, як треба, вистачить, а є воно все не тому, що мені треба (дай Боже і мені, і вам обходитись без цього всього), а тому, що збирати звик з дитинства, і те, до чого звик у дитинстві, любитимеш усе життя.

У дитинстві збирав усі ці трави, аби мати кишенькові гроші: на кіно, цукерки, халву. Здавав в аптеку. І пам'ятаю, що найбільше грошей давали за засушені волошки; за подорожник, якого було хоч греблю гати, платили копійки. Спробував і сьогодні спитати в аптеках, що по чому, але нікому нічого не треба – вини-

кає таке враження, що всі ліки сьогодні не натуральні, а якісь штучні, попри те на етикетках малюють усіялки – ось і думай що хочеш, але ніхто ніде нічого не приймає, і на цих травах, які на горищі, не заробиш. Та й не треба: хто попросить, тому не відмовлю. А в моєму кабінеті й сьогодні стоїть букетик засушеного безсмертника, що пахне осінню, стиглими яблуками і грибами.

P.S. Ніби все: що хотів, те й побачив на своєму горищі, втім, разом із запахами сушених трав виніс звідти і якийсь гіркий присмак чи то болю, чи то образи, бо ліси, хоч куди кинь оком, нагадують смітники та помийні ями, у яких незабаром нічого не ростиме, і немає жодної гарантії, що онуки і правнуки коли-небудь відчують запах суніць, чебрецю чи безсмертника.

Олександр ПОНОМАРЕНКО

Новелета

ЕКЗИСТЕНЦІЙНЕ

...Щось з'явилося тихим спокійним світлом і окремишніми променями, плавко влітаючи у привідчинені зовнішні двері кімнати. Невагомо примостилося на краєчок ліжка, біля моїх ніг. Звісно, що я був заскочений, хоча й не бачив нічого загрозливого: невеликий, рівносторонній об'ємний трикутник зі спряженими кутами. У верхньому з них – достатньо виразні, глибоко посаджені очі, що цільно дивились на мене.

На місці носа й рота наче розмиті, вибілені плями. Вони тільки злегка окреслювали ці органи, доскіпливо не хапаючись за трикутно-спряжену площину. Ніякої ваги чи найменшої вібрації. Лише згусток нез'ясованої енергії. Я спробував зіштовхнути з'яву. Нога просто пройшла крізь цю невідому неплоть, не відчувуючи найменшої перешкоди. Я навіть вигукнув спересердя: «Овва!» Та нічого не змінилось. Примара, рівно висвічуючи частину кімнати, незворушно сідела біля моїх ніг. Одначе тієї миті мій приятель на сусідньому ліжку негучно запитав: «Щось не так?» – «Дива, – промовив я. – Ось якесь марево підсіло на мою лежанку. Небачено?!»

– Та нікого ж не видно.

– Насправді?... І я зараз нікого не бачу. ...Але ж було. Було!

Ми з Владом, студенти Львівського Франкового університету, на фольклорній практиці, у місцях, пов'язаних з Гоголем, на сході України. Вибігли на подвір'я школи, саме в ній базувалися, на період літніх канікул у школярів... Обнишпорили все, навіть у куці смородини позаглядали. Марева й слід розтанув. Дивовижа! А Влад своє резюмевав: «Та ти таки задрімав. ...І наснилося! Не інакше». Проте я добре знав, що нія-

кого дрімання не було. Випивши подвійну каву, я лише приліг, аби покоротити час, що залишався до нічного відбуття на вокзал; а звідти мали рушити потягом до Львова.

...Ми повернулись у наш притулок: дві розкладачки у звичайному приміщенні шкільного класу. Влад усе намагався розповісти про свої, траплялося, дивацькі сни. Але я вже не слухав. Радше прислухався до свого глибинного «я». Наче навманья шукав щось про сутність, яку так несподівано побачив. Подумалося тоді: «Можна знати щось, навіть і не знаючи...» Хоча ця дорога найчастіше приводить до відчаю. Пишу зараз, сприймаючи події крізь сітку років: коли тодішнє теперішнє стало минулим. Одначе це не означає, що його слід забути. Бути. Собою. Нерідко – на прю. Бо той, хто перемиг себе, – наймогутніший воїн. І найголовнішого очима не побачиш. Та бачив же!..

Згодом усе «підтвердилось». Якшо взагалі зненацька з'ява світлої сутності підпадає бодай під якесь тлумачення.

...Уже у Львові я мигцем вирішив відвідати свою хвору матір. У сусідів дізнався, що «пані Леонтина зараз у лікарні». Звісно, одразу подався туди, аби з'ясувати, що сталося. У лічниці черговий лікар, молодий, врод-

ливий чоловік, розповів, що мати щойно день-два по операції, йдеться вже до одужання.

...У палаті було тихо. Вона лежала на самоті. Аристократична, ледь помітна, блідість лише підкреслювала її, кольору важкої міді, косу.

...І вже коли апельсини, мед та лущені горіхи були в її шафці, розповіла про те, як бракувало їй моєї опіки напередодні операційного втручання, та ще й навіяла собі, що не переживе хірургічних маніпуляцій. Як уночі просила Бога бодай про одне побачення... І таки якимось дивом, вздріла мене там, у Великих Сорочинцях: спочатку – на розкладачці, потім – на освітленому місцем подвір'я школи. Усе зійшлося. Отож!

...Чи була осаяна субстанція душею або чимось схожим до неї? Ставлю собі це запитання і не знаходжу однозначної відповіді. Та все ж, гадаю, відповідь у царині єдиної безсумнівної реальності – нашої свідомості. І те, що називаємо життям, нерідко, виявляється чимось іншим... Що йому й наратив ще не вигадано. Втім, майже певен, час змінить усе нами зване та сформує нові парадокси...

Ще два рази, уже згодом, за різних обставин, мені траплялося зустрітись з осаяною субстанцією, що вписувалась у рівносторонній трикутник без гострих кутів. Одного разу я навіть спробував сфотографувати її, промислисту. Проте не сягнув свого. Але це вже історія для моїх майбутніх текстів і довірливих зустрічей із читачами, прихильними до мене.

...Можливо, людина й не може відшукати істину? Але вона повинна дозволити істині знайти себелюбця. Принаймні діяти схоже до цієї сентенції. Як напрямок. Спробував. Цього разу не дарма.

Віктор ПАЛИНСЬКИЙ

І так буває

ЖИТТЯ БЕЗ ПРАВИЛ, АЛЕ З ПРИКОЛАМИ

(Закінчення. Поч. – на с. 1)

З тим другим Маруся сплудила ще двох дітей. Другий був не проти спільних нащадків, бо дітей любив, а з попередньою жінкою їх не мав. Однак не знав той другий, що є на світі така халепа – документація. Ні з ким не порадився про те, що діти за всіма правилами і законами Марусина записала на свого Петра. Йй так і пояснили – якщо з першим вона не розлучена, то діти офіційно будуть записані на нього. А щоб довести, що то діти іншого чоловіка, треба робити аналіз ДНК, доводити батьківство – словом, довго і дорого. Та Марусі то було до лампочки: чий би бичок не стрибав, а телятка будуть наші!

Жили собі, жили та й не тужили молоді люди. Аж раптом одного разу впіймали того другого на вулиці й поволокли служити. Він клявся і божився, що має трьох дітей, що виховує їх і доглядає. Подивились: не те прізвище. Довго не патичкувались – загребли, видали форму і вйо...

Маруся знову переїхала до батьків, уже з трьома дітьми. Батьки знову нічого не казали, про Петра не згадували, про другого не розпитували. Жили всі скромно, але не бідували: сиділи в теплі, їли просту здорову їжу, пильнували внуків. Другий переслав Марусині гроші на своїх кровних дітей, тож вистачало всім. Воював і, Богу дякувати, був живий і менш-більш здоровий, на долю не нарікав.

Але ж Маруся ще не на пенсії, аби отак підпирати одвірки, колупати піч або носити воду решетом, а ще весь свій час віддавати трьох бахурам. Одного травневого дня вона вийняла з шафи цвітасту сукню, важко зітхнула, вдягнулась і пішла ту сукню перевірявати. То нічо-

го, що вдома три спиногризи, вона ж і далі така струнка, приваблива і ще зовсім молода.

Там на танцях знайшла собі шофера, який випадково когось підвіз і збирався повертатися назад до міста. Марусина довго не вагалася – поїхала з ним до містая, заїлишилася на ніч. Батьки переживали, ви-

дзвонювали, а вона прислала коротке повідомлення: «Зі мною все ок. Буду завтра».

Той шофер виявився розлученим і спраглим жіночого тепла. Навіть коли дізнався, що в Марусі вже є троє дітей від двох попередніх чоловіків, не злякався, а запропонував їй руку, серце і місце поруч на широкому ліжку. Так діти залишилися у бабці з дідусем, а Маруся переїхала до свого третього чоловіка. Хоча ну який же ж він той чоловік, коли вона ще з першим не розлучилася?! До наступного вона переїхала. От як гарно впливає на життєві рішення цвітаста сукенка!

Наступний «прикол» у житті Марусі був цілком сподіваний: вона народила четверту дитину, дівчинку. І теж записала її на Петра.

– От і гарно, що тепер у мене є дівчинка! А то три хлопчикька! Що мені з ними робити? – тішилась Марусина.

– Хлопцям потрібен батько, – якимось так невпевнено натякнув той третій.

– Так у них вже є батько! І він на заробітках! – пояснила Маруся. – Та їм і з дідом-бабою непогано.

Так вони й стали жити-поживати, добра наживати. Дівчинка підростала, навіть не знаючи про те, що має трьох братів по матері. Іноді Маруся приїздила до батьків, але то було не так часто. Хлопці вже відвикли від неї – їм було цікаво з дідом, бо той водив їх на річку, вчив майструвати, крутити гайки, складати дрова. А про що хлопчикькам з мамою говорити? Отож!

У цій ситуації всім добре. А найважливіше, що ніхто ні на кого не ображається, всі живі й менш-більш здорові. Пам'ятаєте, як висловились сама Марусина? «Чий би бичок не стрибав...»

Оксана КРИШТАЛЕВА

НІКОГО НЕ СЛУХАЙТЕ! ВІДНОВЛЕННЯ СЛУХУ МОЖЛИВЕ В БУДЬ-ЯКОМУ ВІЦІ – ПРОСТО ДОЗВОЛЬТЕ СОБІ ЧУТИ КРАЩЕ!

**Яна Тимофіївна,
м. Луцьк**

Якщо хтось думає, що слуховий апарат може замінити природний слух, він сильно помиляється. Я два місяці носила цю штуку й терпіти могла, скільки сил вистачало. Мене дратував металевий звук, який він давав. До того ж вухо натирало, але напівглухою теж жити неможливо. Добре, що у рідних можна кілька разів перепитати, і вони повторять, хоч на п'ятий раз уже й нервували. А якщо в магазині чи з сусідами треба поговорити – це біда. Люди дивилися на мене, як на дурну. Але тепер навіть не пам'ятаю, де лежить слуховий апарат, бо завдяки краплям «Фіторинол» без нього чути чудово. Я така щаслива брати участь у сімейних зібраннях і спілкуватися з усіма на рівних! І в натовпі, на базарі, де чути лише гул навколо, я спокійно розмовляю з донькою. Кожне її слово розумію.

Сьогодні ми поговоримо з досвідченим отоларингологом Тимофієм Євгеновичем про те, як відновити слух і покращити якість життя. Ми поставили найважливіші запитання – ті, які хвилюють тисячі людей.

– Чому люди старшого віку особливо турбуються про слух?

– Тому що слух – це можливість чути дорогі голоси, не випадати з життя ро-

СУБСИДІЯ
ЦІНА ЗА
1 УП. ЛИШЕ
8 грн.

дини. Коли звуки стають тихішими, люди відчувають самотність і починають уникати спілкування.

– Чи є способи повернути хороший слух?

– Так. Особливо якщо реагувати вчасно. Натуральні краплі «Phytorinol (Фіторинол)» допомагають налагоджувати функції органів слуху. Одним із головних напрямів їх дії є покращення кровообігу. Після застосування «Фіторинолу» кисень і поживні речовини краще надходять до волоскових клітин органів слуха. Чим більше стає волоскових клітин, тим краще людина починає чути. Також активна формула «Фіторинолу» підтримує роботу слухових нервів, від яких залежить переда-

ча звуків. У результаті мозок отримує більш чіткі сигнали, і слухова кора добре розрізняє мову.

– Невже різниця така відчутна?

– Так, багато хто відзначає більш комфортне сприйняття звуків і менше напруження при розмові. Люди стають упевненішими, активніше включаються у спілкування.

– Що ви скажете тим, хто відкладає рішення?

– Слух не варто ігнорувати. Він важливий для спілкування, безпеки й радості життя. Турбота про слух – це турбота про себе.

– Коли варто починати використовувати «Фіторинол»?

– Щойно ви помічаєте, що доводиться

перепитувати або робити звук голосніше. Краще не чекати погіршення – рання підтримка слуху дає можливість зберегти звичний комфорт спілкування та захищає від ризику глибокої втрати слуху й відчуття ізоляції від навколишнього світу. Кожна крапля «Фіторинолу» – це крок до того, щоб жити яскраво, чути чітко і не втрачати зв'язок із тими, кого любите. Не віддавайте тиші жодного дорогоцінного моменту вашого життя.

ПРОЄКТ ПІДТРИМКИ ПЕНСІОНЕРІВ

ЯКЩО ВИ ПЕНСІОНЕР, ТО МАЄТЕ ПРАВО НА СУБСИДІЮ ДЛЯ ПРИДБАННЯ «ФІТОРИНОЛУ».

ЯК ОТРИМАТИ «ФІТОРИНОЛ»

ВСЬОГО ЗА 8 ГРИВЕНЬ:

ЗАТЕЛЕФОНУЙТЕ

ЗА НОМЕРОМ:

0-800-359-306

(ДЗВІНКИ БЕЗКОШТОВНІ)

НАЗВІТЬ КОД:

8719

УВАГА! ТЕРМІН ДІЇ СУБСИДІЇ ОБМЕЖЕНО – ТРИВАЄ ЛИШЕ ДО 4 ТРАВНЯ 2026 Р.!

**ПОВЕРНІТЬ СОБІ
ГАРНИЙ СЛУХ!**

САМОЛІКУВАННЯ МОЖЕ БУТИ ШКІДЛИВИМ

БД не є лікарським засобом. Висновок Державної санітарно-епідеміологічної експертизи №12.2-18-1/10049 від 10.05.2019 р.